

REPUBLIKA SLOVENIJA
USTAVNO SODIŠČE

Številka: U-I-69/99

Datum: 4. 6. 2002

Odklonilno ločeno mnenje sodnika dr. Udeta

Z odločbo, h kateri dajem odklonilno ločeno mnenje, je Ustavno sodišče z večino glasov ocenilo, da Zakon o centralnem registru prebivalstva, v katerega je vgrajen tudi pravni institut enotne matične številke občana (EMŠO), ni v neskladju z Ustavo. S tako odločitvijo se ne strinjam iz naslednjih razlogov:

1. Iz obrazložitve odločbe je razvidno, da tudi večina, ki je tako odločbo sprejela, meni, da zakon posega v ustavno pravico do varstva osebnih podatkov. Vendar je bila večina mnenja, da pobudnik ni dokazal znatne in tehtne nevarnosti kršitve pravice iz 38. člena Ustave. Pobudnik bi moral izkazati, da taka povečana nevarnost dejansko obstoja in da ji ni mogoče "kljubovati" z doslednim uveljavljanjem varnostnih mehanizmov in postopkov, ki so sestavni del izpodbijanega sistema. Po mnenju večine je tudi prepričljiva ekspertiza, ki jo je prispeval nasprotni udeleženec, zlasti ker "pobudnik ni sporočil pomislekov glede morebitne pristranosti ali strokovne neusposobljenosti njenega avtorja".

Bistvo te ekspertize pa je, da EMŠO s svojo povezovalno vlogo ne povečuje nevarnosti za zlorabo zbranih podatkov. Umestitev Centralnega registra prebivalstva v sklop Ministrstva za notranje zadeve pa po mnenju večine "sama po sebi ne vzbuja pomislekov".

2. Pobudnik sicer res ni s konkretnimi primeri izkazal, da je bila EMŠO, ki povezuje zbrane podatke, v praksi zlorabljena.

Vendar to ne pomeni, da nevarnost take zlorabe konkretno ne obstaja. Protiustavna ni le ureditev, ki pripelje do kršitve ustavnih pravic, temveč tudi ureditev, ki ustavno pravico ogroža. Odločba večine je v bistvu sama s seboj v nasprotju. Ustavno sodišče jena eni strani v 11. točki obrazložitve navedlo, da "se nevarnost zlorabe neizogibno pojavlja hkrati z dejstvom zbiranja, obdelovanja in uporabe osebnih podatkov". Na drugi strani pa nato svoje stališče, da zakon ni v neskladju z Ustavo, opre na ugotovitev, da ne gre za znatno in tehtno nevarnost. Pobudnik je prepričljivo obrazložil konkretno nevarnost. Izkazal je, da je treba na podlagi zakonodaje EMŠO navesti kar v 39 z zakonom določenih primerih, ki zajemajo pravzaprav vsa pomembna področja človekovega osebnega življenja. Splošno znano je, da je mogoč vdor v vsako računalniško mrežo. Nepooblaščenim lahko prav preko univerzalne povezovalne kodne številke EMŠO pridejo do vseh podatkov o posameznem državljanu. Učinkovito varstvo osebnih podatkov sploh ni mogoče. Zaradi tega predstavlja uporaba povezovalne številke EMŠO kršitev pravice iz 38. člena Ustave. Od pobudnika po mojem mnenju ni bilo mogoče zahtevati, da izkaže konkretne primere zlorabe enotne matične številke. Splošno je znano, da neprestano prihaja do vdorov v najbolj varovane računalniško obdelane registre oziroma sisteme. Ogrožanje ustavne pravice je brez dvoma podlaga za intervencijo Ustavnega sodišča. Za varstvo ustavnih pravic je nesprejemljivo najprej počakati, da do takih kršitev dejansko pride, nato pa šele ocenjevati zakonsko ureditev z vidika kršitev ali ogrožanja posamične ustavne pravice.

3. Sklicevanje Ustavnega sodišča na ekspertizo, ki jo je prispeval nasprotni udeleženec, je povsem neprepričljivo.

Pobudnik res ni imel pomislekov glede morebitne "pristranosti" njenega avtorja. Vendar zaradi tega še ni mogoče zaključiti, da je ekspertiza strokovno prepričljiva. Ekspertiza pravzaprav ne pove nič drugega, kot da niso dokazani konkretni primeri zlorabe enotne matične številke. Ustavno sodišče očita pobudniku, da ni izkazal "znatne in tehtne" nevarnosti za kršitev človekove pravice, opre pa se na mnenje oziroma ekspertizo, ki v bistvu ne ugotavlja nič drugega, kot da take kršitve niso izkazane. V bistvu gre za trditev nasprotnega udeleženca proti trditvi pobudnika, ne pa za strokovno utemeljeno

in prepričljivo obrazloženo stališče. Ker je Ustavno sodišče pobudniku priznalo pravni interes in s tem zavzelo stališče, da nevarnost kršitve iz 38. člena Ustave obstaja, bi moralo s poglobljenimi analizami samo ugotavljati, kolikšna je stopnja te nevarnosti. Na pobudnika ne more prevaliti dolžnosti poglobljene strokovne analize vseh možnosti za vdor v Centralni register prebivalstva.

4. Večini "sama po sebi" ne vzbuja pomislekov umestitev Centralnega registra prebivalstva v okvir Ministrstva za notranje zadeve (namesto v okvir Zavoda za statistiko). Meni taka umestitev "sama po sebi" vzbuja pomisleke. V okviru Ministrstva za notranje zadeve je tudi policija, ki ima tako "pri roki" vse podatke o posamezniku. Naivno je pričakovati, da te možnosti v posameznih primerih ne bi izkoristila, še posebej, ker vodi Ministrstvo za notranje zadeve vedno politik, ki pripada eni izmed strank, ki v posameznem časovnem obdobju zaradi uspeha na volitvah oblikuje vlado.

5. V bistvu je ostalo Ustavno sodišče na pol poti. V obrazložitvi je navedlo, da zaenkrat še ne bo ocenjevalo ustavnosti instituta enotne matične številke, ker še ni izkazana znatna in tehtna nevarnost za njeno zlorabo. To pa obenem pomeni, da je še vedno mogoče izpodbijati zakonsko ureditev, katere element je tudi enotna matična številka, če bo prišlo do konkretnega primera njene zlorabe ali če bo poglobljena strokovna analiza pokazala, da prav povezovalna vloga enotne matične številke olajšuje zlorabo zbranih osebnih podatkov.

Dr. Lojze Ude